

Lördag eftermiddag juni;
Lisa springer före och det är ok eftersom jag vet att torget numera är bilfritt. Hon var här förra året och vet att lekplatsen med lilla Vadstena väntar i Apotekarträdgården som anas mellan byggnaderna och träden på torget, bakom kaféet. Själv är jag verkligen taggad för jag har hört att de som driver kaféet i år har så himla goda bullar. Här kan jag njuta och lägga upp bilden jag just tagit på Lisa i den unika lekmiljön bland de pastellfärgade små husen på insta så mormor kan följa oss på resan. Adam som känner sig för stor för att leka sätter sig i en av hängstolarna under pergolans gröna tak av slingrande växter och läser Kalle Anka och Anna köper en glass och stannar på torget halvliggande i solen i den långa soffan i bästa spaningsläget. Här finns fritt wi-fi vilket räcker för att hon ska känna sig nöjd när vi andra så småningom promenerar bort till klostret. Det är många turister på torget, uteserveringarna är ganska fulla men många nyttjar också de fria möblemang, en del i skuggan av trädkronorna och andra i bästa sollägena. Skönt att man kan välja själv och flytta möblerna. På vägen tillbaka har flera ungdomar samlats vid solsoffan och det märks att det är Nostalgiatlon för det är många som strömmat till och flera har mött upp med tidstypisk klädsel.

VÄVA!

Rådhusorget och Apotekstomten vävs samman för att komplettera varandra, sida vid sida i perfekt harmoni. Att väva i olika skalor och kategorier ger en lösning för hur Rådhusorget och Apotekstomten kan utformas och sambanden stärkas, såväl sinsemellan som med Vättern, staden i övrigt, tider och kulturer. Här vävs gammalt och nytt, mjukt och hårt, vila och rörelser, människor och idéer samman. Väva ger ett torg och en trädgård som på ett tydligt sätt skapar ett attraktivt vardagsrum som samspelar med omgivningen, där Vadstenaborna och besökare kan mötas och umgås. Vadstenas vardagsrum har något för alla!

Torget har en stark identitet. De bärande elementen i gestaltningen utgörs av ett omsorgsfullt bearbetat golv med orienterande bårdar som länkar samman olika delar och tydliggör hur platsen används, generösa och varierade sittplatser i sol och skugga, grönska som vandrar in från Hamnparken och kopplar till Apotekarträdgården samt vattenlek med inspiration från Vätterns djup och form. Torget är en scen, men också en åskådarläktare - en plats att se och synas på. Man kan dra sig undan i kanten och betrakta eller kliva fram och själv agera. Det mäktiga Rådhuset står stadigt på ytan och är platsens självklara fokus. På torget har man koll på andra som är i stan, man stämmer träff, spanar eller vilar upp sig.

Vadstenas vardagsrum har tydliga entréer. Öppningen mot Hamnparken nyanseras med hjälp av träd och ny markbeläggning. Storgatans förlängning över torget fortsätter med samma princip som redan etablerats, med dagvattenrännor i gatans mitt men med något annat stensättning som markerar gatan och är en del av torgytans övergripande beläggningsprincip. Beläggningen framstår som en enhetlig matta i grå nyanser men är lekfullt detaljrik om man tittar ned där man står.

Apotekarträdgårdens grönska tillåts vandra ut på torget framför Apoteket och Stadsmuseet. Torgets markbeläggning vävs in i öppningen mellan Apoteket och Stadsmuseet och bildar ett gårdsrum som även ställer Stadsmuseet på torgytan. Här finns ett vårdträd och uteservering till trädgårdens kafé och toaletter som integreras i de gamla husen på tomten. Det inre rummets grönska förstärks och blir en lummig och sinnlig oas som aktiveras med en lekfull inspirerad

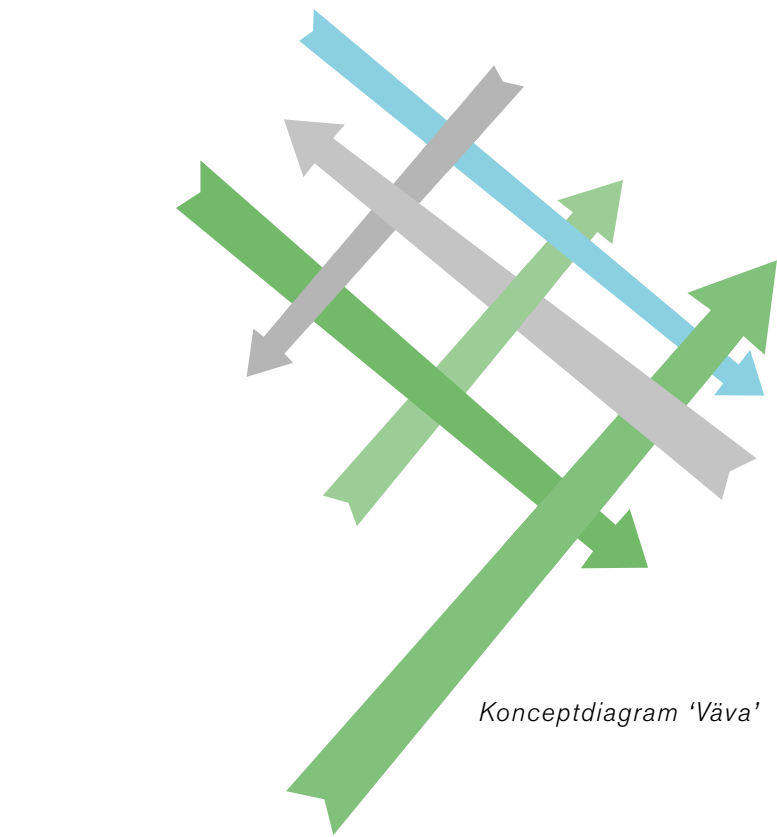
Rådhusorget och Apotekstomten väver, i den större skalan, in omgivande grönskastruktur, Vätterns vatten och områdets huvudstråk på ett av stadens viktigaste offentliga rum.

av det gamla Vadstena. Välkomnande inbjudande entréer markerar genom portar integrerade i trädgårdens trästaket och nya stråk kopplar ner mot Vättern. En vacker pergola skapar en skärm mot apotekets tillbyggnad och bildar ett smycke i Apotekarträdgården. Det Holmska lusthuset placeras mer centralt i den lummiga trädgården till minne av Ida och Hildings kärlek. Apotekarträdgården blir en plats för lek, häng, fika och vila i både sol och skugga.

Dåtid, nutid och framtid

Vi tror att framtiden är lokal. Därför tror vi att den nya årsringen på Rådhusorget och Apotekstomten finns att hämta i närområdet. Lokal hantverkstradition och lokala material inspirerar i detaljer och markbeläggning. I Vadstena är historien ständigt närvarande. Den är ett påtagligt inslag och en följeslagare i staden – Rådhusorget och Apotekstomten är tydliga exempel på det. Stadsrummen, som har medeltida anor, omgärdas av bebyggelse från 1400-talet till 1900-talet. Inrättningen skänker kvalitéer och värden som endast tid kan åstadkomma. Det vill vi värna. I vårt förslag väver vi samman dåtid och nutid. Vi väver med den lokala historien och Märta Måås-Fjetterströms mönsterskatt som inspirationskälla. För att addera vår egen tid arbetar vi med den enda yta som går att bearbeta utan att historiska kvalitéer förstörs – golvet. Med hjälp av grönska och markbeläggning lyfter vi fram de historiska byggnaderna och förstärker upplevelsen av dem. Kopplingen mellan torget och Apotekstomten stärks och bjuder in besökare till upplevelser och stillhet. Stadsrummen och byggnaderna, så väl stenhus som enkla uthus, utgör kärnan till de upplevelsemässiga värdena. Den bästa strategin för att bevara dessa värden är att bibehålla rummen och tillse att byggnaderna används. Det bidrar till ett folkiv och att byggnaderna underhålls. Vi städar upp på Apotekstomten, tar bort sentida tillägg och programmerar uthusen. De skyddade byggnaderna restaureras pietetsfullt och med bevarade yttre gestalter. För en bättre disposition av tomten flyttas Holmska lusthuset till en mer central plats i trädgården.

Vi har arbetat enligt Principen om universell utformning som antogs av riksdagen 2017 och som är ett mål för funktionshinderpolitikens genomförande.

Konceptdiagram 'Väva'

ANALYS

Hamnparkens gröna front
Apotekstomtens gröna rum

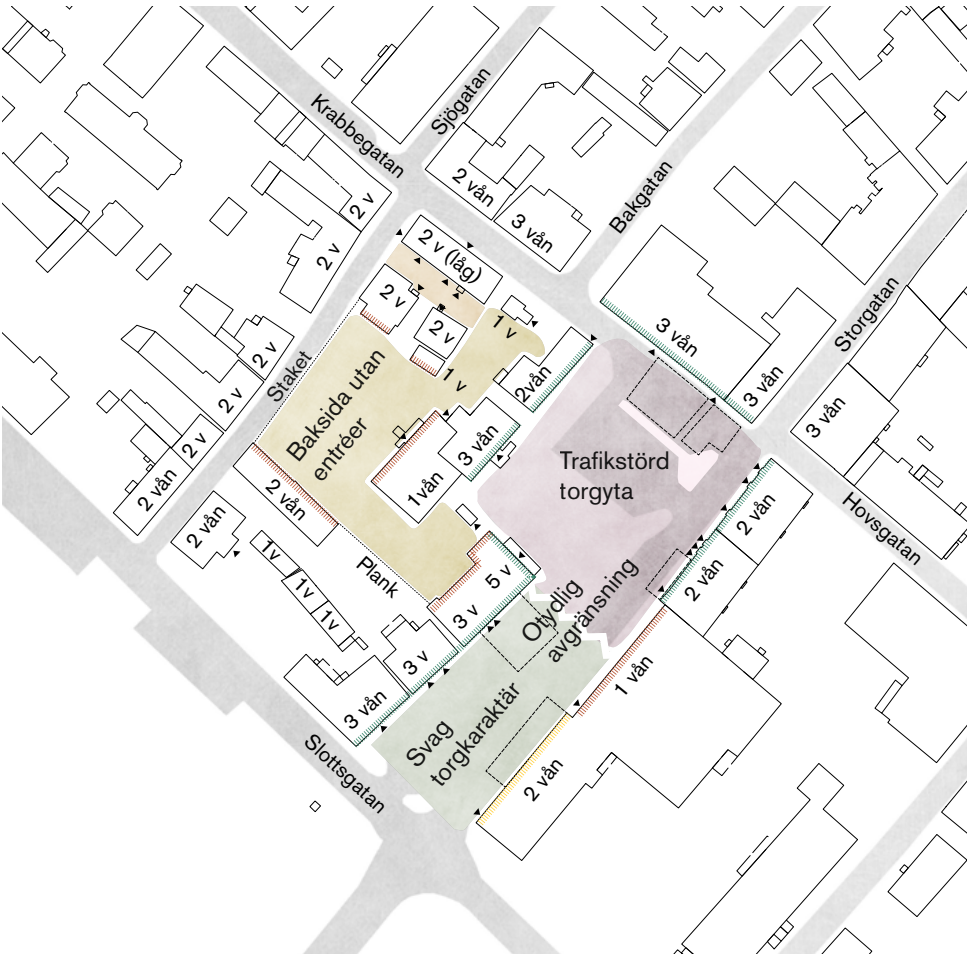
Grönt och grått

Rådhusorget ligger i gränsen mellan den lummigt gröna Hamnparken och den medeltida stadskärnan. I dagsläget saknar torget, i stort sett, träd och planteringsytor, vilket ger det en hård och lite kal karaktär. Apotekstomten är däremot till stor del grön, men upplevs mer som en bakgård än en grön oas. Grönska som syresätter, höjer luftfuktighet och skuggar (lokalt temperatursänkande) är ett värdefullt tillskott på torgets hårdgjorda yta och svarar upp mot det ökade kravet på hållbara stadsrum.

I Vadstenas stadskärna står träden inte i rader utan har mer karaktären av vårdträd, oavsett om de står på offentliga platser eller på kvarterens innergårdar.

Vi vill väva ihop Hamnparken med Rådhusorget och Apotekstomten utan att tumma på stadens vårdträdstradition. Vi skulle också vilja tillföra något som i stort sett saknas både i Hamnparken, på torget och på Apotekstomten - Blomsterprakt!

Vi vill väva med grön- och gråstrukturen i den stora skalan och med blommor och blad i den lilla, så att staden blir grönare och så att varje plantering blir en vacker matta av skönhet och väldoft.

Visuellt stark fasad
Visuellt svag fasad
Visuellt medelstark fasad

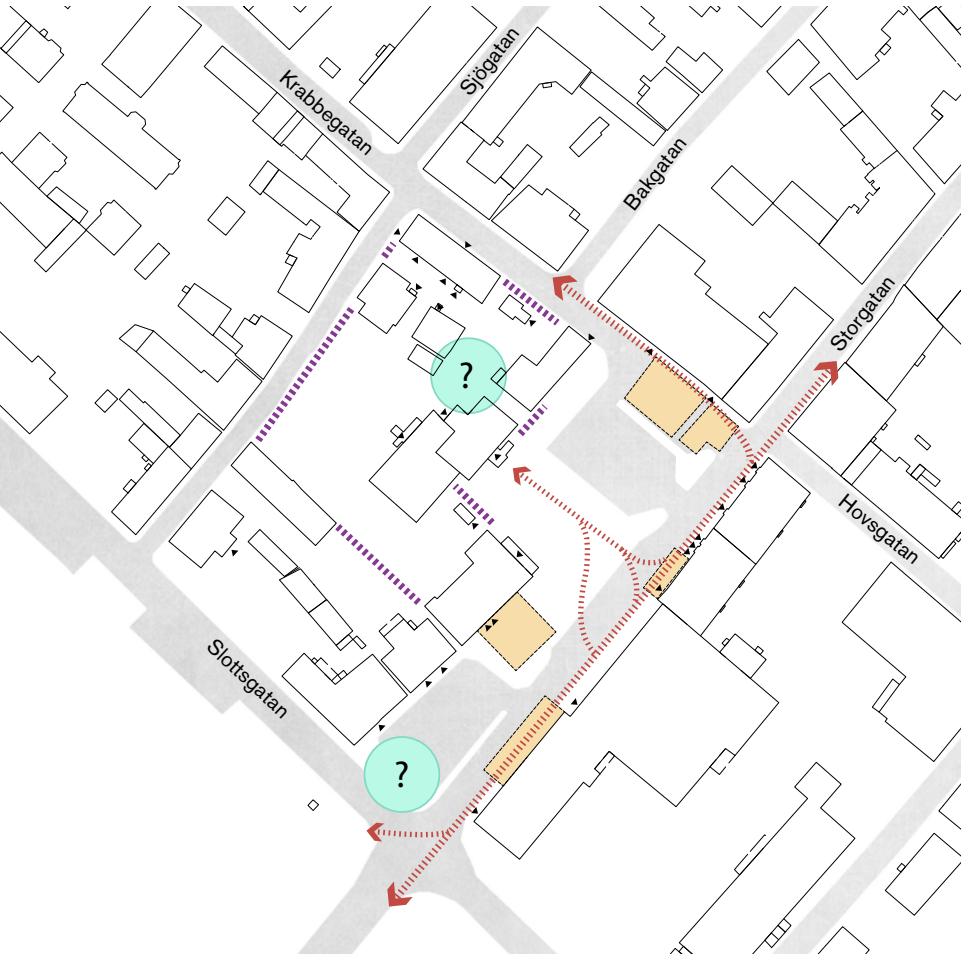
Rumslighet och karaktär

Både torget och Apotekstomten är omgivna av byggnader i en mycket trevlig och mänsklig skala. Den låga bebyggelsen ger ett soligt torg och framhäver Rådhuset och Sparbankshuset i torgets norra kant. Den låga bebyggelsen gör också att torget med fördel kan förstärkas med rumsbildande och skuggande träd.

I dagsläget är torget uppbrutet av stora parkeringsytor och känns mer som trafikyta än vardagsrum. Den smalare delen i söder upplevs mer som gata och skapar ingen tydlig entré mot Slottsgatan.

Kopplingen mellan Rådhusorget och Apotekstomten, samt Apotekstomten och omgivande gator är mycket svag, vilket behöver åtgärdas om Apotekstomten ska kunna bli välanvänd.

Vi vill väva ihop Rådhusorget med Apotekstomten och omgivande gator så att Trädgård och Torg blir en helhet som tar för sig av hela utrymmet mellan Sjögatan, Slottsgatan, Storgatan och Krabbegatan.

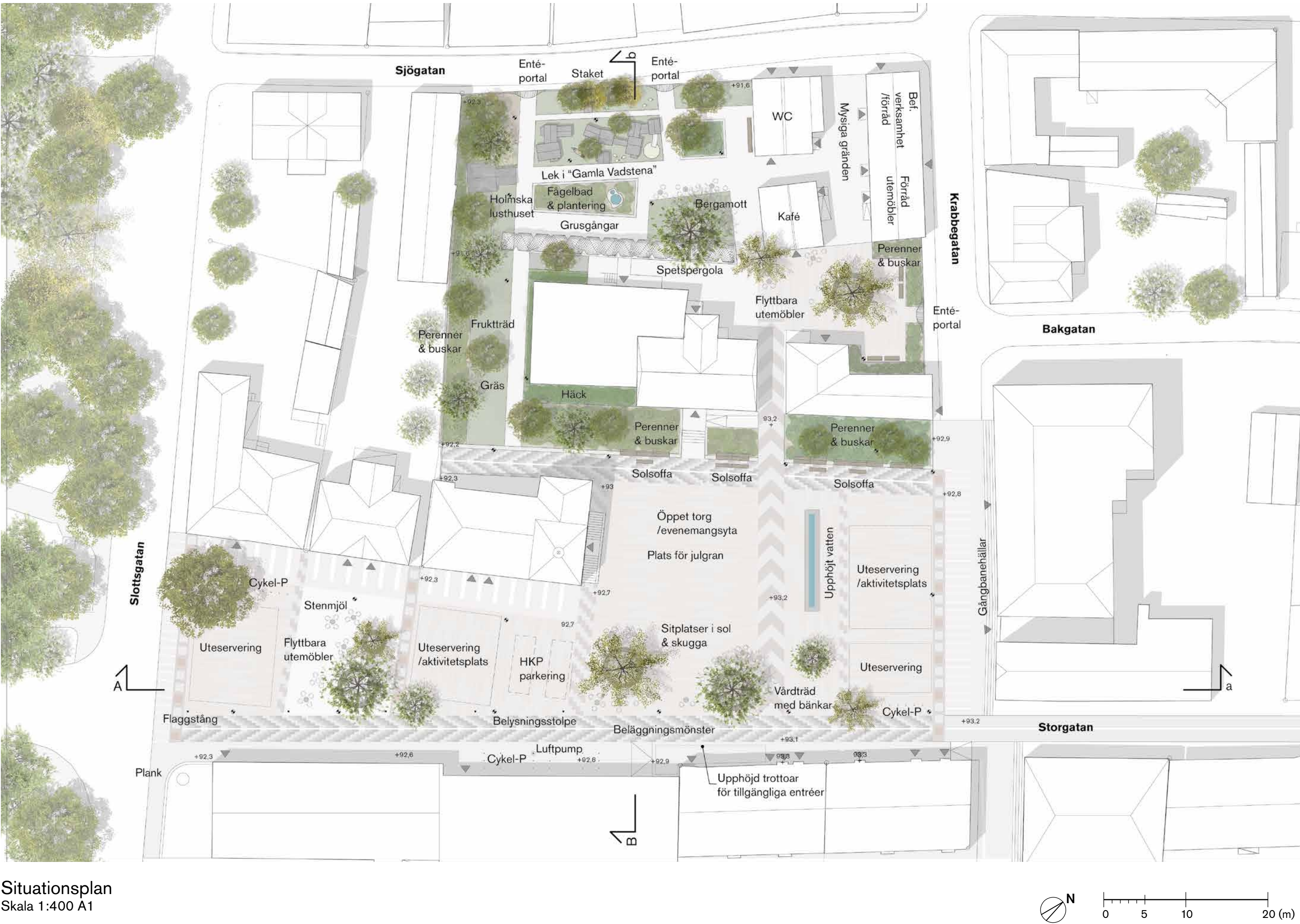
Befintliga uteserveringar
Befintligt gåendemönster
Otydlig entrésituation
Barriär

Rörelser

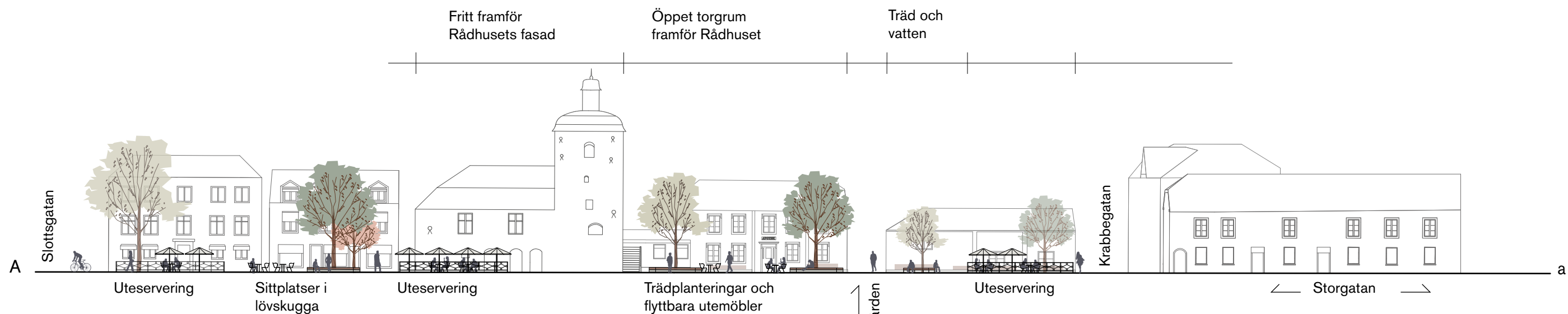
I dagsläget rör sig besökare och förbipasserande främst i Storgatans förlängning, samt tvärs över den bilfria torgytan upp till Apoteket. Sommartid gör uteserveringarnas placering att gående bitvis tvingas ut i trafikyor. Uteserveringarna skymmer också sikten i Storgatans förlängning och utsikten längs Krabbegatan mot Vättern.

Staket, smala passager och den offentliga toaletten utgör tillsammans en barriär mellan Rådhusorget och Apotekstomten och hindrar naturliga rörelser mellan torg och trädgård. Öppningen mellan Apoteket och Stadsmuseet mynnar dessutom i en otydlig plats av privat karaktär.

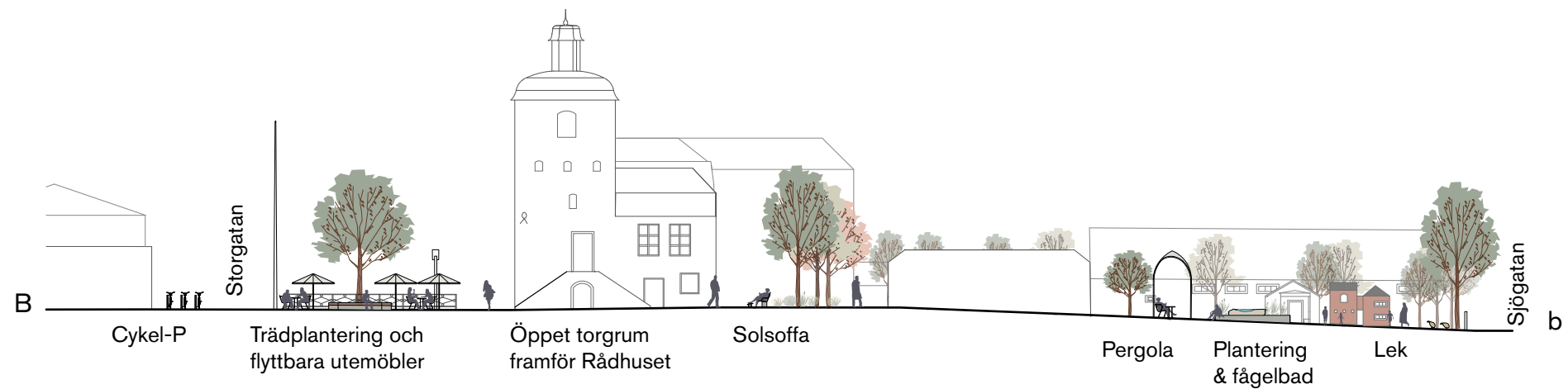
Vi vill bryta ner befintliga barriärer mellan torg och trädgård och skapa ett sammanhängande offentligt rum där människors rörelser formar en finmaskig väv av promenadvägar för en mångfald av rörelser. Hela platsen ska kännas tillgänglig för alla.

Situationsplan
Skala 1:400 A1

Längdsektion Rådhusområdet
Skala 1:400 A1

Tvärsektion Rådhusområdet
och Apotekarträdgården
Skala 1:400 A1

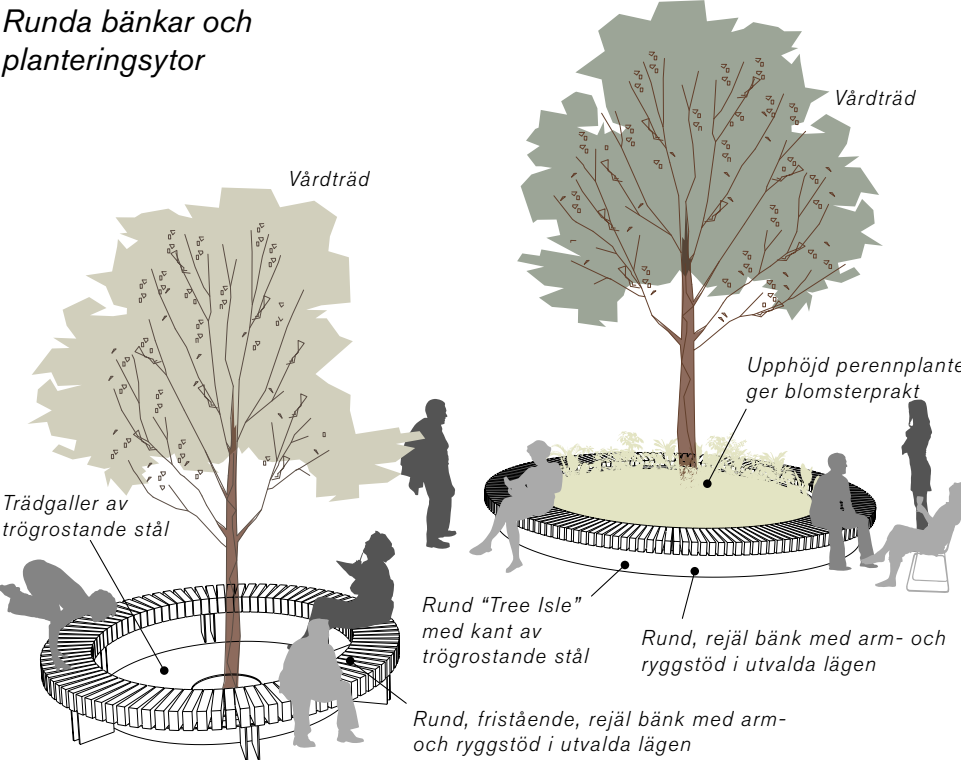
MATERIALBESKRIVNING

Mattan: Likt en vackert vävd matta komponeras torgytan i ett mönster med färgfält, bårder och fransar. Till bårder och fransar används granithållar med lagom mycket kontrastverkan mot omgivande färgfält och smågatstensytor. Till färgfälten används både granithållar i fallande längder och stenmjöl av kalkstenskross från brotten i Borghamn. Istället för att använda en sorts granit för hållarna föreslås färgfamiljer, dvs granitsorter med liknande färg och struktur, tex Grå Kullagranit, Bohusgrå Ävja, Bohusgrå Näsinga och Grå Bohus Tossene som tillsammans bildar en grå, finstämt skiftande färgfamilj. För ytterligare variation blandas krysshamrade hållar (ca 2/3) med flammade (ca 1/3). Blandningen av krysshamrat och flammad ger olika stor effekt beroende på väder och gör att torget blir mer levande över årets säsonger. Färgfamiljer istället för enstaka stensorter gör dessutom att fler stenbrott kan användas vilket ger ett lägre pris och bättre leveranssäkerhet. Mattans mönster hindrar inte ledstråk, sinusplattor av granitsten integreras i gestaltningen.

Apotekarträdgårdens golv: För en sinnlig trädgårdskänsla med lokal anknytning föreslås ett golv av kalkstenskross/ kalkstens-stenmjöl för trädgårdens gångvägar och hårdgjorda ytor. Kalkstensens ljushet blir en fin kontrast mot Apotekarträdgårdens frodiga grönska och blomsterprakt.

Runda bänkar i lövsugga: Under torgets träd och under det mäktiga Bergamottpärnträdet i Apotekarträdgården föreslås runda sittbänkar, både i formen av fristående bänkar och som kant på upphöjda, cirkulära planteringsytor för träd och blommande undervegetation. De cirkulära bänkarna erbjuder 360 graders sittande och, för de fristående bänkarna, sittande åt båda hållen. Cirkulära bänkar motverkar en tydlig "sittriktning" på torget och möjliggör ett friare sittande och gående över torgytan.

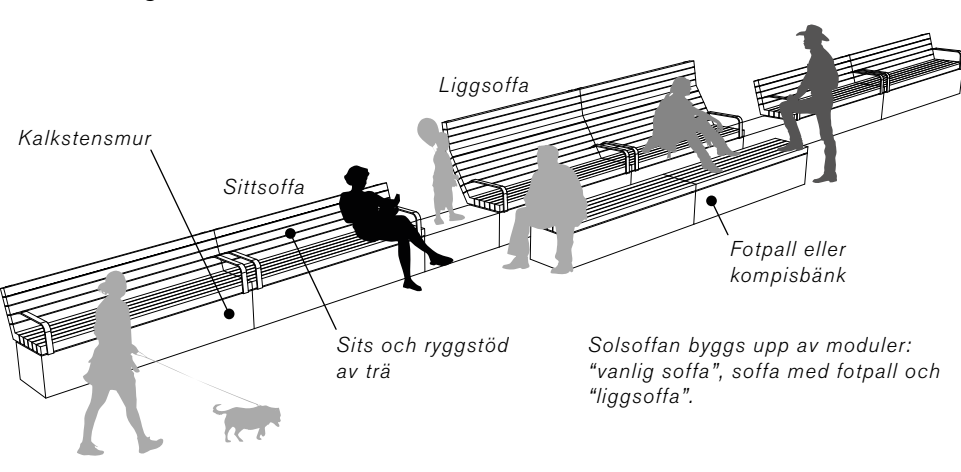
Runda bänkar och
planteringsytor

Fritt sittande: Under den varma årstiden kompletteras torget och trädgården med lös möblering, bord och stolar, som kan flyttas runt efter väderlek, storlek på sällskap och önskad utsikt. Den fria möbleringen gör att torget och trädgården får en mängd flexibla sittplatser under Vadstenas huvudsakliga turistsäsong som sedan kan tas bort och motverka en övermöblerad känsla under lågsäsong. Ett bra sommarjobb för ett par ungdomar att hålla ordning på möblemanget.

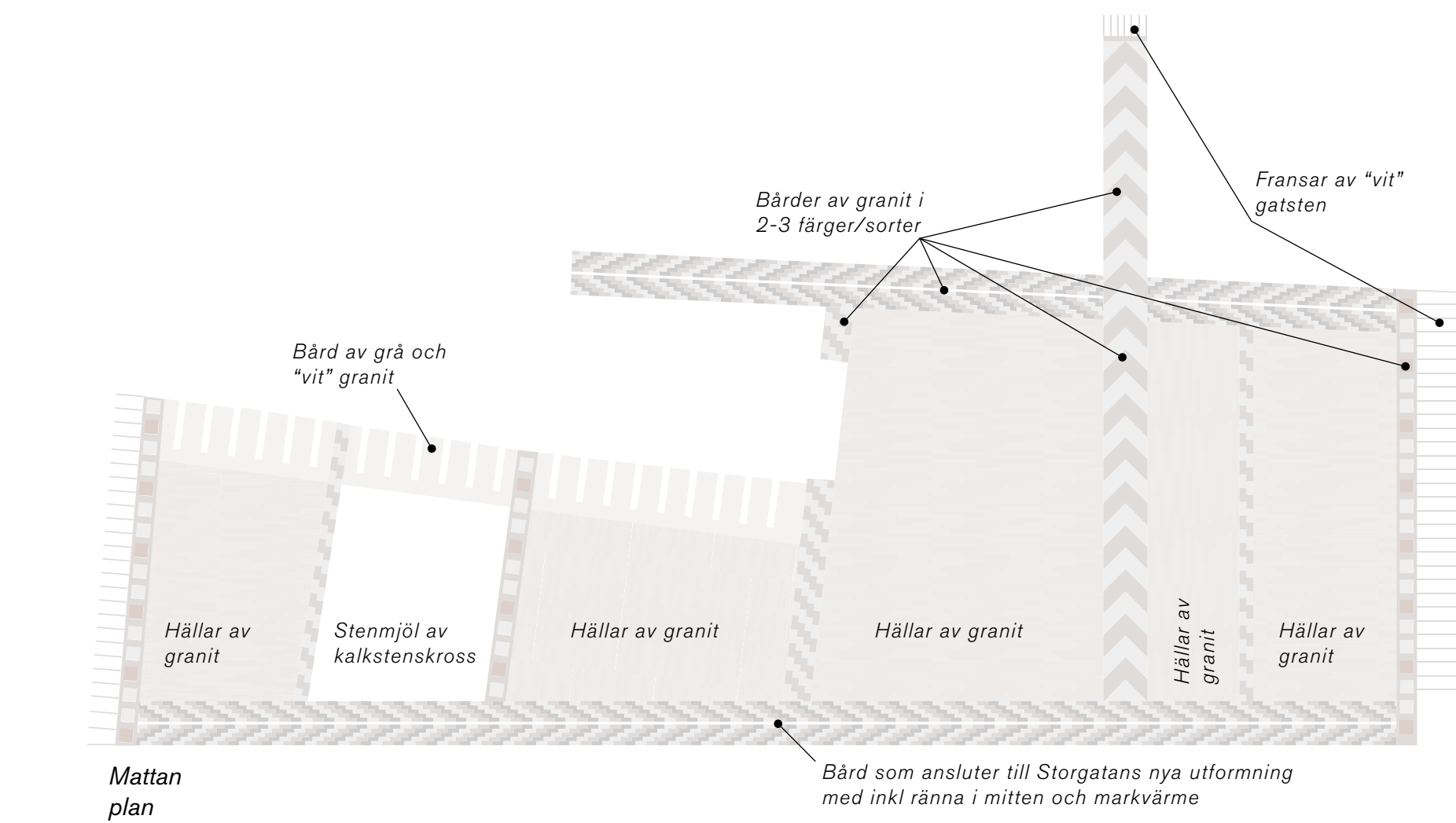
Solsoffan: Längs torgets västra kant utformas kanten som en generös lång solsoffa. Den erbjuder varierade sittmöjligheter, både upprätt, tillgängligt sittande med armstöd och skönt tillbakalutat sittande i eftermiddagssolen.

Solsoffan på
Rådhusområdet

Vatten: För torget föreslås vattenlek i formen av en upphöjd, lång vattenränna av Borghamnskalksten. Soliga sommarkvällen blir vattenleken en självklar samlingsplats i en skyddad del av torget. Vattenspegelns kanter blir fina sitttor där besökare kommer riktigt nära det lugnt rinnande vattnet.

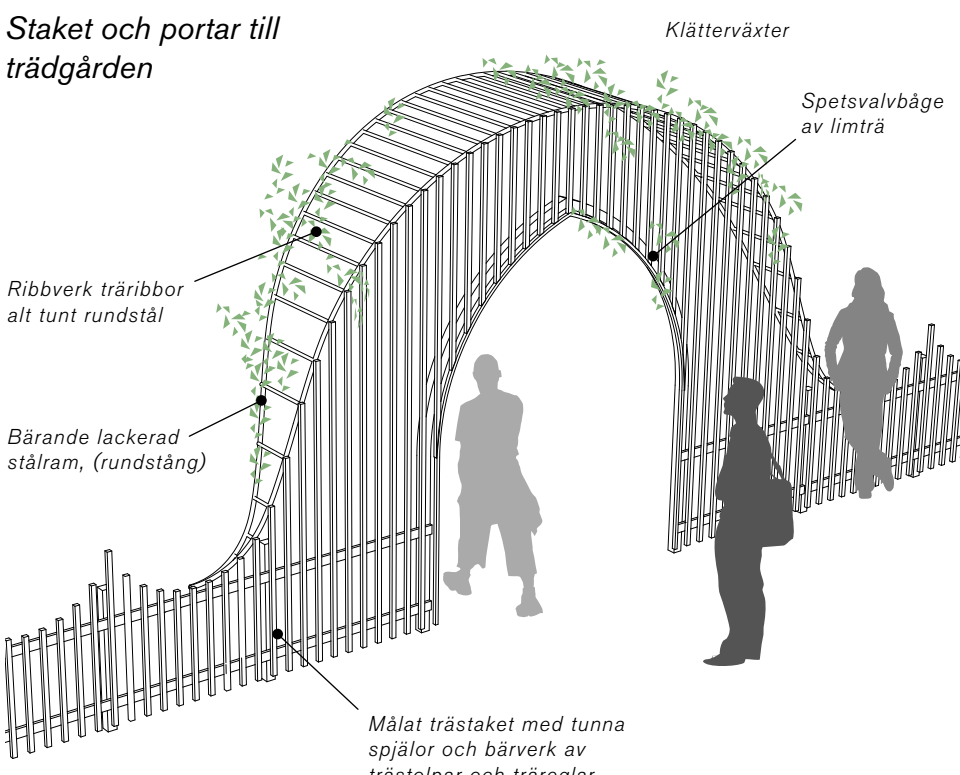
För Apotekarträdgården föreslås vatten i en mer trädgårdsanpassad skala i formen av ett stort fågelbad hugget ur ett naturligt kalkstensblock från Borghamn. Vatten i kombination med frodig grönska är både vackert och viktigt för fåglar och insekter.

Mattan
plan

Barnens Vadstena: Apotekarträdgården är både en lummig, sinnlig trädgård och en lekvärld inspirerat av Vadstenas medeltida historia. Här leker barn i små, fint snickrade lekhus, inordnade i trädgårdens kvartersstruktur. Utformningen av lekhusen kan med fördel ske i samarbete med Stadsmuseet. Lekhusen anpassas för att även fungera för barn med funktionsvariation. Det vackra, Holmska lusthuset får en ny plats och kan med fördel bli en del av lekmiljön. Liknande lekmiljöer finns bland annat på Bryggartärpan på Södermalm i Stockholm.

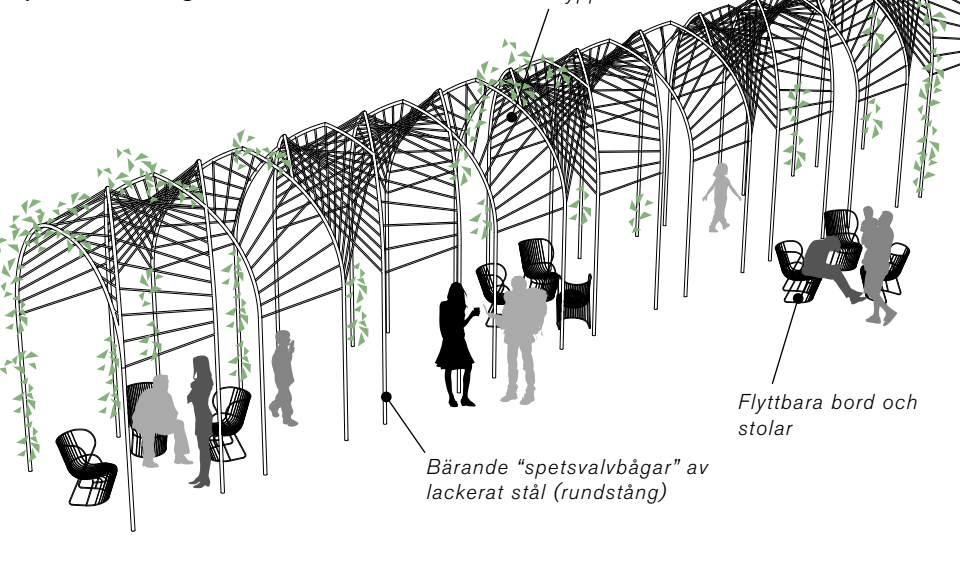
Staket och portar till
trädgården

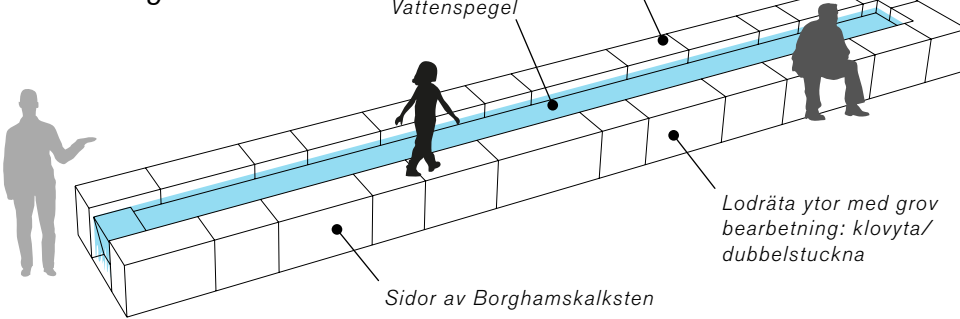
Staket och trädgårdsportar: I Apotekarträdgårdens möte med Sjögatan och Krabbegatan byggs ett (delvis befintligt) vackert, vitmålat trästaket. I öppningar mot gatorna övergår staketet sömlöst i portvalv där klättrväxter bidrar till att locka in och förmedla trädgårdens lummighet till förbipasserande.

Pergola av spetsvalvbågar: På Apotekarträdgården byggs en pergola av spetsvalvbågar i metall med ett "knypplat" vajertak där blommande och väldoftande klättrväxter kan söka sig upp. Spetsvalvbågarna är en hyllning till både Klosterkyrkan och Vadstenas välkända spetsknypplingstradition. Spetsvalvbågarna skulle kunna utformas i samarbete med en konstnär eller med lokala knypplare.

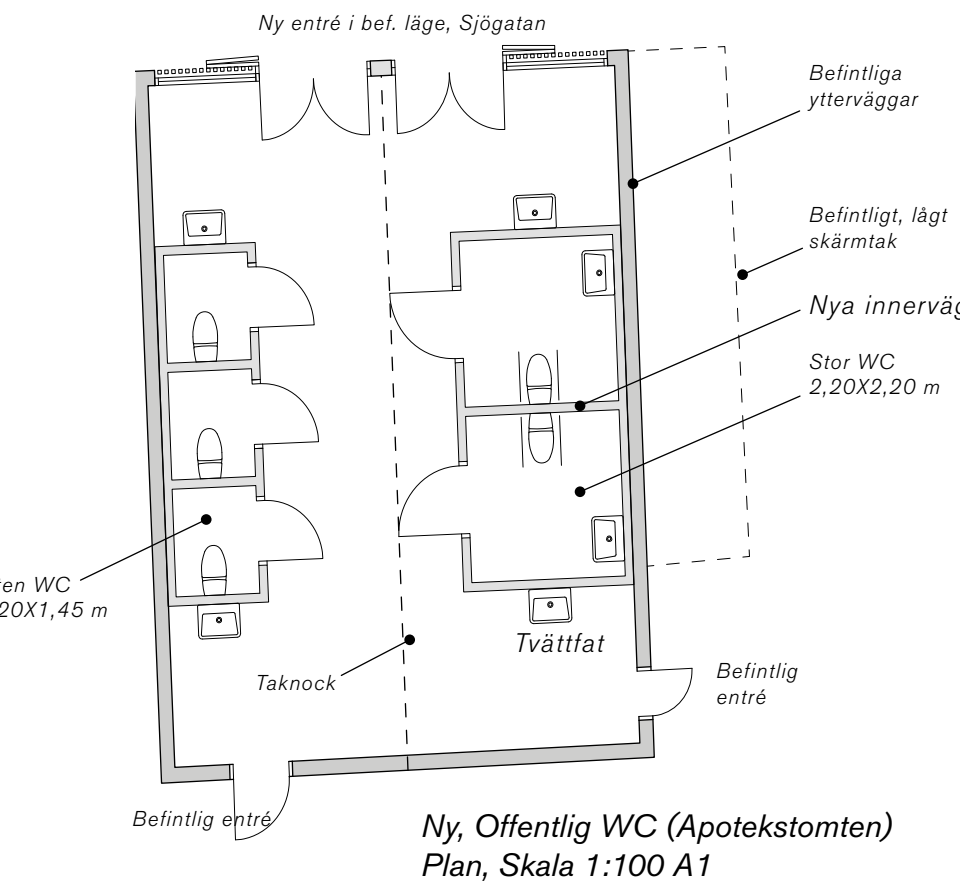
Spetsvalvbågar i
Apotekarträdgården

Vattenspegel på
Rådhusområdet

Ny WC: Nya toaletter placeras i befintligt uthus mot Sjögatan, väl synligt från omgivande offentliga rum. Befintliga portöppningar mot gatan byts ut mot glasade dörrpartier och utanpåliggande ribbverk i målat, falurött trä. För maximal öppenhet och trygghet används också befintliga dörrar från Mysiga gränden och från Apotekarträdgården som entréer till toaletten. Uthuset får ett nytt liv som hela stadens uthus.

Ny, Offentlig WC (Apotekstomten)
Plan, Skala 1:100 A1

Växtlighet: Växtligheten på torget och i trädgården tar avstamp i Vadstenas historia. Träden står inte i rader och har en mer medeltida placering som vårdräd, enstaka eller i grupp, och trädgårdsträd. Apotekarträdgårdens trädgård med planteringsytor, grusgångar och portar hämtar också sin inspiration från medeltida köks- och klosterträdgårdar – Vålordnat men lummigt. Blommande fruktträd och blomsterprakt i planteringsytor!

Växtligheten på torget och i trädgården är också framåtsyftande. Både artval och planteringskomposition föreslås därför baseras på vad som visat sig fungera bäst i samtidens offentliga miljöer.

Planteringsytor utförs som Matrixplanteringar - plantering av växter i olika lager, med en dominerande stomme som omsluter guldorn/accentsväxter, inspirerat av naturens naturliga växtsamhällen. Mixer fastställs för torgets och trädgårdens olika ståndorter med ett stort antal arter inom varje mix/planteringsyta. Mixerna föreslås bestå av tåliga arter som tillsammans ger vårskrud, sommarprakt, höstglöd och vinterstomme. En säker stomme skulle kunna utgöras av: Uddbräken, Skuggbräken, Julbräken, Träjon, Strutbräken, Gul nunneört, Tandrot, Japanskt Älggräs, Nävor, Kärrtörel, Humleblomster, Fackelblomster, Montbretia, Brittissommaraster, Iris, Kaukasisk stjärnflocka, Vattenmynta, Höstsilverax, Kransveronika, Rosenflockel, Strålöga, Anisört, Plymspirea, Aster, Glansmiskanthus, Mjölkllocka, Klippstånds, Parasollblad, Bronsrodgersian, Guldlysning, Temynta, Finnslide mfl.

Torget träd utgörs av arter som tål ett varmare och mer nyckfullt klimat. För att förstärka känslan av vårdräd istället för alléträd väljs ett flertal sorter, med tydlig karaktär, vackert grenverk och stark färgvariation över växtsäsongen, tex Gulved, Sibiriskt korrträd, Kentuckykaffe, Flickbladig silverlörnn, Japansk valnöt och Korstörne. Träd i hårdgjorda ytor planteras i skelettdjurar av kolmakadam.

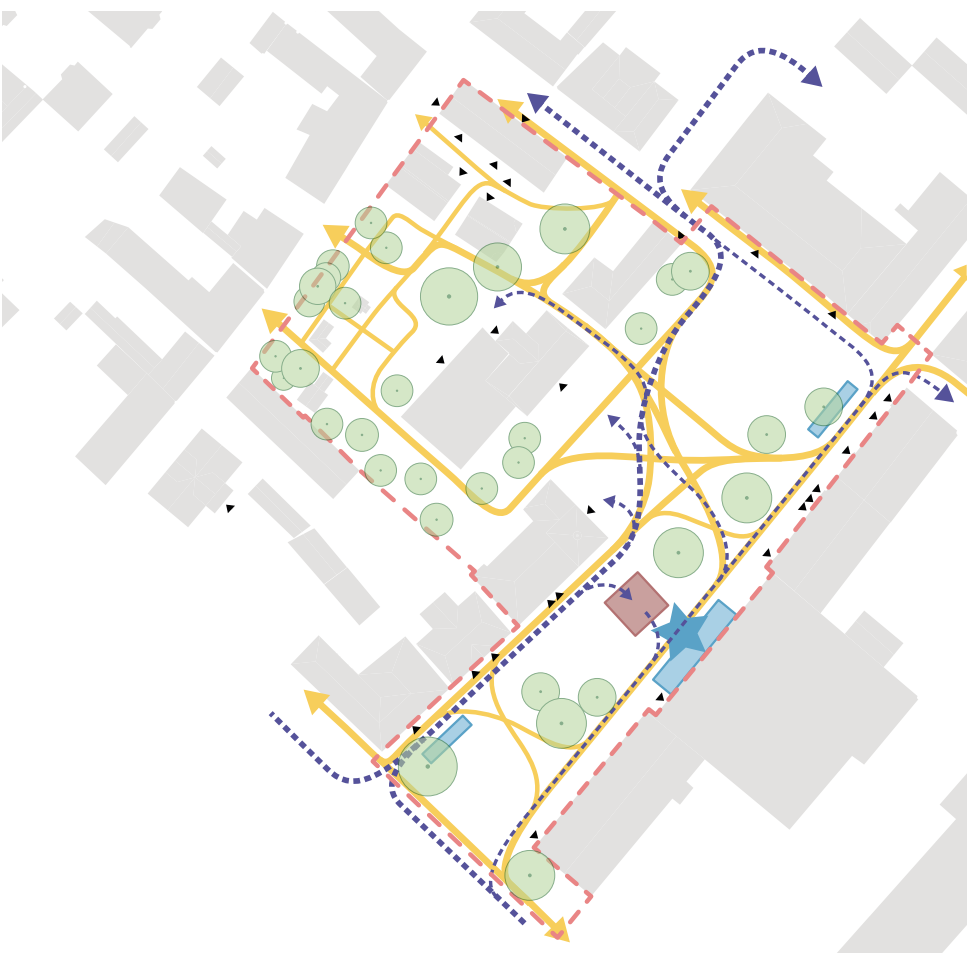
Sommarblommor och blomsterprakt: Många gillar sommarblommor! Torgets utformning och möblering är robust och tål säsongsbetonade tillägg av blomsterurnor och liknande. Sommarblommor placeras i anslutning till torgets träd och runda sittbänkar, så att de hamnar nära de slagit sig ner ett tag. Träden, fasta planteringar och sommarblomsarrangemang kan på så sätt bli gröna sittlandskap på Rådhusområdet under sommaren. Blomsterurnor kan användas som trafik hinder vid behov.

Rumsskapande stomme av vårdträd: På Rådhusorget blir träden en förlängning av Hamnparkens stora träd, i Apotekarträdgården är träden mindre och kompletterar de befintliga träden samtidigt som de förhöjer känslan av småskalig, blommande trädgård och lockar in besökare till platsen.

De nya träden, i kombination med befintliga, bevarade träd skapar en dynamik mellan öppna och slutna platser på torget och i trädgården.

Bef träd / Nytt träd

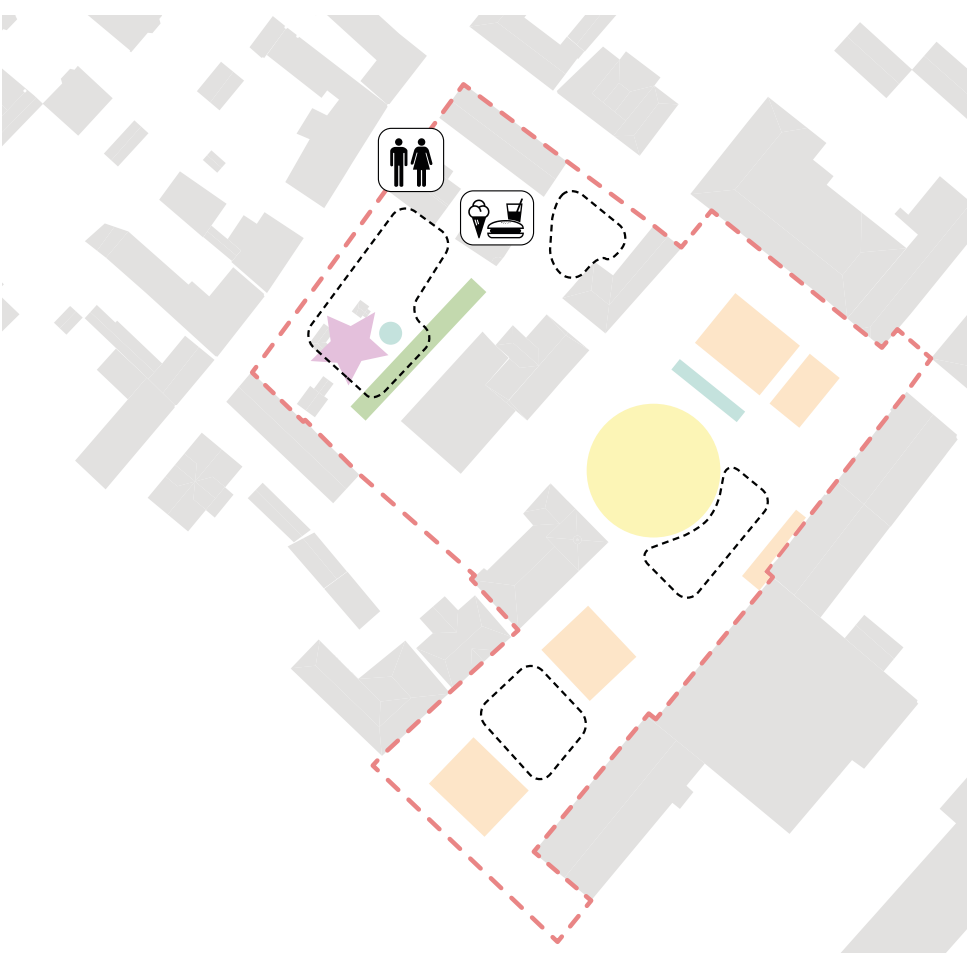
Gående, huvudsakliga flöden. Cyklister främst längs förlängningen av Rådhusets fasad (nord-sydlig riktning).

Leveransfordon, taxi och angöring till handikapparkering

Handikapparkering, 2 platser (tidsreglerad)

Cykelparkering, tot ca 70 platser

luft/pump för cyklar

Uteservering

Evenemangsyta

Offentlig WC

Flyttbara möbler (sommartid)

Vatten

Trädgårdscafé

Pergola

Lek

Väva grönt

Nya träd på Rådhusorget väver samman Hamnparken med torget, Apotekarträdgården och med resten av stadskärnans grönsstruktur. Den nya, frodiga grönskan leder in besökare på Rådhusorget och vidare in i Apotekarträdgården. Träden skapar både fina, lövsuggade rum under sina kronor och delar också upp torg och trädgård i mindre, mer intima rum med gröna väggar. Där det förut fanns ett helt hårdgjort torg och en grön bakgård utvecklas en väv av grönska och hårdgjorda ytor. Torget blir grönnare och trädgården mer tillgänglig, inbjudande och användbar. Upphöjda planteringsytor för stora träd, ger möjlighet till blomsterprakt, samt möjliggör att man inte behöver gräva djupt i de historiska lagren i marken.

Planteringarna, i den lilla skalan, utformas som vackert vävda mattor där ett stort antal perenner och buskar tillsammans bildar ett färgsprakande mönster som varierar över årstiderna.

De nya träden formar inga rader eller alléer utan förhåller sig till den den medeltida stadskärnans struktur med vårdträd på väl valda platser. Träden blir på så sätt karaktärsfulla individer som gör att torg och trädgård alltid kan ha något spektakulärt att erbjuda, oavsett säsong.

Växtligheten är inte bara njutbar för människor utan bidrar också med viktiga ekosystemtjänster som i förlängningen är helt nödvändiga för människans överlevnad.

Väva trafikslag

På torg har gående företräde. Hela torget föreslås därför vara skyltat som 'Gångfartsområde'. Den motortrafik som ändå måste fram får därför visa både hänsyn till och lämna företräde åt människor till fots. Hela torget är därför gestaltat för gående samtidigt som de få fordon som behöver köra på torgytan har fått tillräckligt med plats för säker och trygg trafikföring.

Cyklister, leveranser till restaurang Mat, Apoteket och Rådhuskällaren angör torget på en fri, bred och hårdgjord yta längs förlängningen av Rådhusets fasad, vidare över den öppna torgytan och ut via Krabbegatan (uppställning och inlast enligt bef situation).

Leveranser till butiker etc i torgets södra del och till Vadstena Blommor sker liksom idag längs den fria och breda förlängningen av Storgatan. Med fördel levererar man under tider då torget är relativt tomt på gående.

Handikapparkering (2 platser) placeras på central plats i höjd med Rådhuset. Angöring med taxi sker främst likt leveranser till Rådhuskällaren mfl men kan också tillåtas längs förlängningen av Storgatan om de resandes behov så kräver.

Den öppna torgytan och Apotekarträdgårdens trädgårdsgångar medger en finmaskig väv av rörelsemöjligheter för gående.

Väva funktioner

En finmaskig väv av funktioner skapar förutsättningar för både nya typer av möten och för att både torget och trädgården ska bli välanvända, från morgon till kväll/natt under hela året. På både torg och i trädgården varvas därför komersiella uteserveringar med helt offentliga aktiviteter och platser, samtidigt som det finns plats för större evenemang.

Apotekarträdgården kompletteras i förslaget med ett trädgårdscafé (i väffelstugans gamla lokaler), offentliga toaletter, en liten lekvärld för de små, en storslagen pergola av spetsvalvbågar, vatten i formen av ett vacker fågelbad i kalksten samt fina små trädgårdsrum i den prunkande grönskan. Flyttbara stolar och bord gör trädgården möblerbar efter besökarnas önskemål.

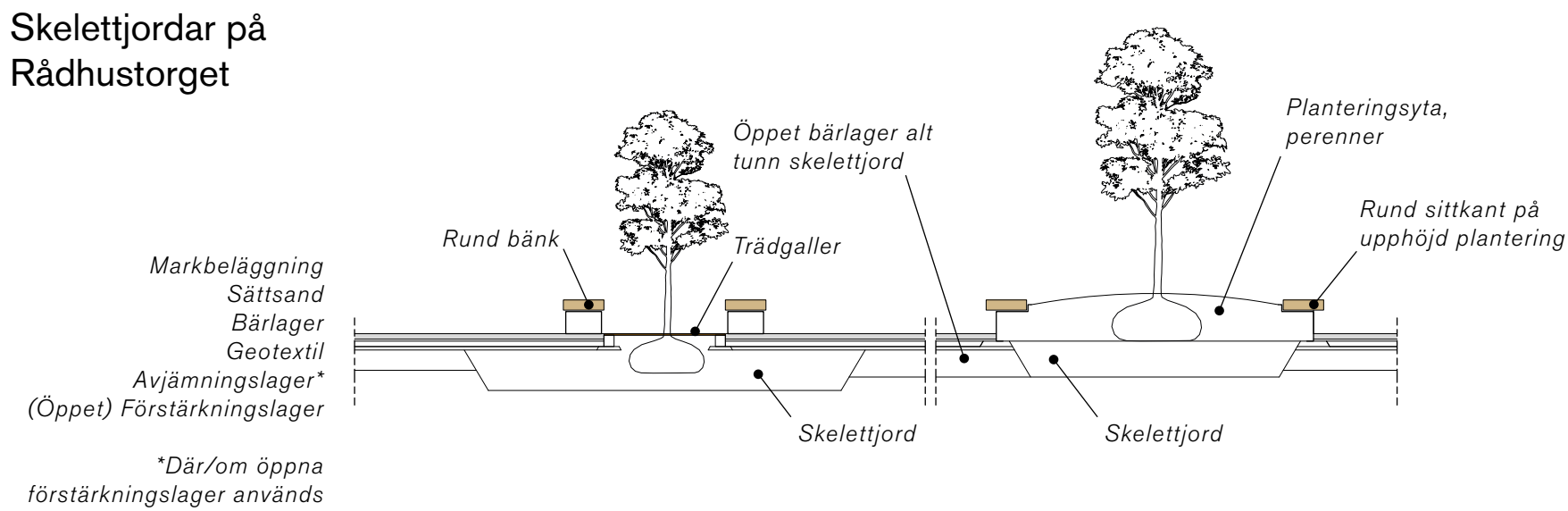
Torget får en ny huvudattraktion i formen av en vattenspegel i en upphöjd ränna, som väver in Vättern på torget, samt rejält tilltagna ytor för evenemang och offentliga sittplatser i både sol och lövsugga. Uteserveringarna placeras mestadels på torgytan så att fasader hålls fria och tillgängliga och så att kommersiella ytor och offentliga platser vävs samman på ett inbjudande sätt.

Flygbildsperspektiv, Rådhusorget och Apotekarträdgården

- * Citat ur medborgardialogen

Skelettjorlar på Rådhusorget

Träd behöver stora volymer växtsubstrat för att må bra, samtidigt vill vi undvika djupa schakter på grund av underliggande historiska lager. Träd som står i upphöjda planteringar behöver inga djupa skelettjorlar. Träd i torgytan får konventionellt skelettjordsdjup närmast rotklumpen, som sedan övergår i grundare skelettjorlar som länkar samman närliggande träd.

Samtliga skelettjorlar utförs med kolmakadam. Om extra stora jordvolymer för trädrotter och dagvattenfördröjning önskas kan intilliggande, hårdgjorda ytor utföras med öppet bärlager med normaltjocklek. Träden skulle älska det och Vadstena skulle bli en pionjärstad för den nya tidens dagvattensystem.

Väva siktlinjer

Siktlinjer, utblickar och vyer är viktiga både för orienterbarheten och upplevelsen av en plats. Förslaget väver samman siktlinjer och utblickar mot Rådhusorgets och Apotekarträdgårdens vackra omgivningar med lokala vyer så att platsen både blir orienterbar och tydlig, men också vacker och intressant att röra sig genom. Siktlinjer blir också ett viktigt sätt att locka besökare till Apotekarträdgårdens mer dolda delar.

Placeringen av träd, utservningar och möblering möjliggör viktiga siktlinjer längs Storgatans förlängning, längs Rådhusets fasad ut mot Slottsparken och längs Krabbegatan ned mot Vättern.

Torget utformas så att Rådhuset med sitt torn syns från entréer mot omgivande gator, samt att torgets mer iögonfallande fasader visas upp. Vyer in mot Apotekarträdgården förstärks, både in genom gränden mellan Apoteket/Stadsmuseet och längs Rådhusets norra fasad.

Apotekarträdgården erbjuder långa siktlinjer med syfte att visa upp och locka besökare till en rundvandring i det gröna, hela vägen bort till trädgårdens västra hörn där en blomstrande trädgårdsport öppnar upp mot Sjögatan.

Täcktt ränna

Öppen ränna

Anslutning till skelettjord

Lutningsriktning

Markvärme

Skelettjord

Regnbädd

Lokal hög/lågpunkt

Väva vatten

Vatten är en resurs att varsamt ta till vara på. Det fick hela Sverige erfarar den torra sommaren 2018. Om träden på Rådhusorget ska trivas och växa sig fantastiska behöver de få tillgång till allt vatten som faller på hela torgytan.

I förslaget ingår rännor, främst öppna, som en del i markbeläggningsens vävda "matt-mönster". Rännorna leder regnvatten till skelettjorlar under träden och planteringsytor. Skelettjorlar utförs så grunda som möjligt för att inte hamna i konflikt med historiska lager under mark. I Apotekarträdgårdens västra hörn föreslås också en regnbädd som samlar upp, fördröjer och infiltrerar det vatten som inte tas upp av trädgårdens planteringar, gräsytor och genomsläppliga beläggning.

Vattnet leds successivt via växtbäddar för att slutligen hamna i torgets och trädgårdens lågpunkter. Först där leds eventuellt överskottsvatten till VA-systemet.

Den markvärmda delen är en fortsättning av Storgatans system med en täckt ränna i stråkets mitt som samlar upp allt uppvärmt vatten så att isavfall undviks.

VÄVA

VÄVA med LJUS!

Torget

Belysningen på Rådhusorget kan öka attraktionskraften på platsen när det är mörkt genom att bidra till att stärka identiteten och bevara nattens kvaliteter. Platsen har potential att bli ett stämningsfullt vardagsrum nu när biltrafiken till stor del försvinner och det ljus som är kopplat till gata och parkering istället kan ersättas med ljus i den mänskliga skalan. Genom att sänka belysningens skala och låta ljuset lyfta fram stråk, platser, portar, grönska och vatten så börjar människor röra sig långsammare, stanna upp och mötas. Ytan i mitten av torget lämnas öppen mot natthimlen och på vintern tänds ett glitter av stjärnor infällt i markbeläggnngen.

Genom att placera lyktor längs gångstråken invid fasaderna får fasaderna ett mjukt rumsskapande ljus samtidigt som lyktorna ger en visuell ledning i de viktigaste stråken. Lyktorna har en modern utformning men liknar de som i början av förra seklet stod på Rådhusorget i sin skala och omsorg om detaljerna. Lyktorna kan ges en unik utformning med ett tunt skikt av mässing runt armaturen i ett mönster som påminner om den knypplingstradition som finns i Vadstena.

Ljuset har en potential att samla människor på en plats och uppmuntra till möten och aktiviteter när det är mörkt. Lyktorna ger ljus nära sittplatser och träd på torget och genom att även belysa vissa träd underifrån nära stammen så bildas ljusa sociala rum där man kan sitta på bänkarna runt träden. Belyst grönska på torget ger en taktill känsla och hjälper till att sänka skalan på platsen.

För att värna om det historiska mörkret och samtidigt ge orienterbarhet och trygghet är det viktigt med en balans mellan det kommersiella ljuset, ljuset i stråken och på torget. Vissa av butikernas ljus bör dämpas för att få en balanserad ljusmiljö på torget. Ljuset från mataffären samt den gröna lysande skylten vid sidan av rådhuset är för starkt och ljuset träffar rådhusets södra fasad. Belysning i entréer och portar kring torget ses över och kompletteras på ett enhetligt sätt.

Rådhusets torn skulle kunna ges ett mycket mjukt och svagt upplättningsljus under några timmar efter skymningen eftersom rådhuset är så viktigt för torgets identitet och har vackra arkitektoniska detaljer. Små strålkastare kan placeras på stolpar, en på torgets norra sida och en i det gröna stråket i apotekstomten. Några små strålkastare kan även placeras på taket i söder för att belysa tornets södra sida utan att märkas. En eventuell fasadbelysning måste utredas noggrant och med tillstånd av Länsstyrelsen. På natten släcks belysningen på rådhuset och på träden så att fåglar och fladdermöss får vila och jaga ostört.

Under de mörka vintermånaderna behövs ljuset som mest och därför kan en särskild vinterbelysning vara välkommen på torget. De befintliga bågarna längs den södra sidan av torget föreslås sträcka sig längs hela fasaden fram till Hampsparken. Tillfälliga ljusinstallationer till exempel vid julmarknad eller ljusfestival förbereds genom att låga uttagspollare redan från början placeras på strategiska platser kring torget.

Länkarna mellan torgytan och Apotekarträdgården

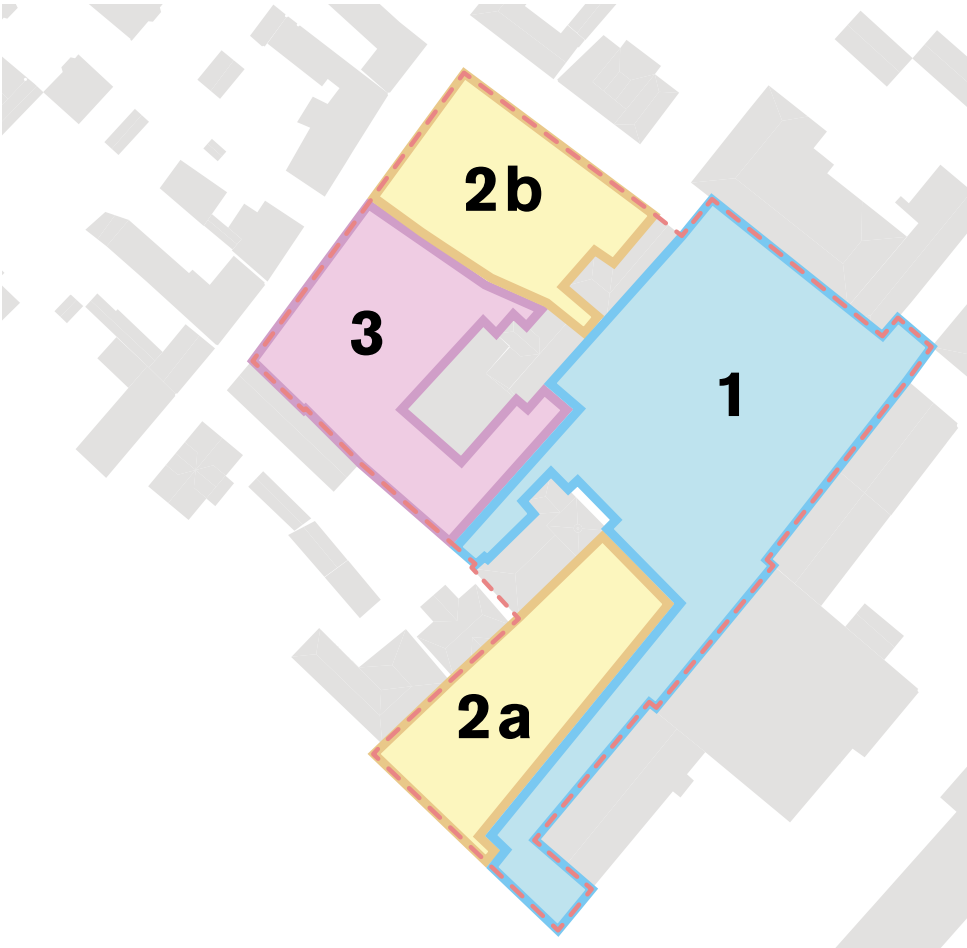
För att kvällstid visuellt stärka kopplingarna mellan torgytan och Apotekarträdgården är det viktigt att gestalta länkarna för att bjuda in i trädgården så att de känns inbjudande och trygga. Gobostrålkastare placeras på en stolpe för att projicera ljus på fasad och markyta vid entrén till trädgården. Dessa fungerar som en projektor och kan tex visa en liten figur på fasaden eller ett lövmönster på marken. Det är också viktigt att skapa siktlinjer mellan torg och trädgård och eftersom Apotekarträdgården i förslaget bland annat riktar sig till familjer med små barn så skulle det kunna vara spännande små lysande objekt som bjuder in. Kanske till och med ljuskonst?

Apotekarträdgården

Lyktorna som står på torgytan fortsätter in i trädgården för att visuellt binda samman de två stadsrummen. Området för lek däremot har en egen belysning med betydligt lägre belysningsstolpar som stämmer med skalan på de tänkta små husen. Ljuset integreras även i de små lekhusen, i pergola, paviljong och kanske små objekt med integrerad belysning som är gömda i trädgården. Även i trädgården finns 2 st stolpar med strålkastare för möjlig belysning och projektion på markyta, väggytor, objekt och växter. På de små byggnaderna som bland annat innehåller servering och toaletter bevaras befintliga stallykter och kompletteras med fler där det behövs. På fasaderna mot lekplatsen och passagen till torget kan små strålkastare gömmas under takfot för belysning av växter och markyta.

Perspektiv: Apotekarträdgården

mönster

hantverk

vatten

detaljer

lövverk

flexibilitet

lockande portmotiv

spetsvalvbågar

vykort från historien: Apotekstomten grönska väller ut på torget

lekvärlden Bryggartäppan på Södermalm, Stockholm

årstidsväxlingar

ljusmönster på mark

möten

blomsterbård

umgänge

lokala material

klättrväxter

Inspiration

Etappindelning

Etapp 1: Torgytan norr om Rådhusorget och den märkvärmda förlängningen av Storgatan anläggs. I etapp 1 behålls den offentliga toaletten. Delar av P-ytan i Etapp 2a kan användas som byggplatsetableringsområde.

Etapp 2a: Resterande del av Rådhusorget anläggs. Rådhusorget är efter det klart att invigas.

Etapp 2b: Gränden med gårdshus nordväst om Stadsmuseét anläggs. Nya, offentliga toaletter byggs. Den befintliga toaletten på torget rivs alt flyttas till annan del av staden. Nu kan ett ev kafé i gårdshuset öppna.

Etapp 3: Apotekarträdgården anläggs och kan invigas med en trädgårdsfest. Etapp tre kan anläggas "etappvis" så att kostnadsdrivande delar som pergola och lekhus kan byggas när ekonomi tillåter.